

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 03 Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань «05 – Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «053 – Психологія» Діброві Валерії Анатоліївни на підставі прилюдного захисту дисертації «Стратегії конструювання особистісного майбутнього внутрішніми переміщеними особами» 02 листопада 2023 року.

Діброва Валерія Анатоліївна, 1989 року народження, громадянка України, має дві вищі освіти: з філології (диплом магістра Донецького національного університету за спеціальністю «Мова і література (англійська)», 2012 р.) та з психології – у 2014 завершила навчання в Одеському національному університеті ім. І.І. Мечникова (Інститут інноваційної та післядипломної освіти) за спеціальністю «клінічна психологія», де отримала диплом спеціаліста та кваліфікацію психолога, викладача психології. З вересня 2019 по вересень 2023 – аспірантка Інституту соціальної та політичної психології денної форми навчання за бюджетні кошти.

З грудня 2022 року Діброва В.А. обіймає посаду наукового співробітника лабораторії психології мас та спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (0,5 ставки). З 2020 року Діброва В.А. обіймала посаду заступника голови Ради молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, а в жовтні 2023 була обрана головою Ради. У 2020 р. Діброва В.А. здобула перемогу в номінації «Кращий аспірант» у конкурсі «Кращий молодий вчений та аспірант року» ІСПП НАПН України. Також була нагороджена дипломом II ступеня за друге місце в конкурсі друкованих праць, опублікованих співробітниками, докторантами та аспірантами Інституту впродовж 2021 року в номінації «Краща наукова стаття у фаховому виданні» серед аспірантів/докторантів за статтю «Особливості

часової перспективи та мотивації щодо майбутнього внутрішньо переміщених осіб», яка була надрукована у фаховому журналі «Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки» 2021. № 3. З 2021 р. Діброва В.А. є членом ГО «Асоціація політичних психологів України». Навесні 2023 р. вона була менеджером проекту з профілактики емоційного вигорання волонтерів «Підтримка тим, хто підтримує», на реалізацію якого командою від АППУ було отримано грант в проєкті «Ідеятон» у рамках програми Британської Ради «Залучення молоді». У 2020 році Валерія Анатоліївна взяла участь у програмі мобільності PROM в Люблінському католицькому університеті ім. І. Павла II (2020), під час якої нею було пройдено курси підвищення кваліфікації на кафедрі загальної психології в Інституті психології Люблінського Католицького університету ім. І. Павла II «Методологія психологічних досліджень» та взято участь у міжнародній конференції «Public Health – social, educational and psychological dimensions» (м. Люблін, Польща, 2020). Здобувачка також була задіяна у організації проєкту психологічної підтримки і допомоги населенню під час пандемії COVID-19 «Онлайн-Коло».

Дисертація виконана в Інституті соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: Титаренко Тетяна Михайлівна, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Здобувачка має 13 одноосібних наукових публікацій за темою дисертації, із них 4 статті – у наукових фахових виданнях, включених до переліку МОН України (які також включені до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus), 2 статті в періодичних наукових виданнях інших держав, що входять до Європейського Союзу, які включені до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, 1 публікація в збірнику конференції

держави, що входить до Європейського Союзу, та 6 публікацій – в інших наукових виданнях України.

Статті у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України:

1. Діброва, В. (2020). Пошукове дослідження особливостей конструювання майбутнього внутрішньо переміщеними особами. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*, 45(3), 27–35. <https://doi.org/10.37203/10.37203/kibit.2020.45.04>
2. Діброва В.А. (2021). Взаємозв'язок часових перспектив та базисних переконань особистості у контексті вимушеного переселення. *Науковий журнал «Габітус»*, (32), 73-78. <https://doi.org/10.32843/2663-5208>
3. Діброва В.А. (2021). Особливості часової перспективи та мотивації щодо майбутнього внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*, (3), 5–12. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-3-1>
4. Діброва, В.А. (2023). Особистісне майбутнє внутрішньо переміщених осіб: стратегії конструювання. *Проблеми політичної психології*, 13(27). <https://doi.org/10.33120/popp-Vol13-Year2023-130>

Статті у міжнародних наукових виданнях, які входять до Європейського союзу:

5. Dibrova, V. (2022). Personal future through the eyes of internally displaced persons from the occupied parts of Donbas and Crimea. *Knowledge, Education, Law, Management*, 51(7), 61–70. <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.7.9>
6. Dibrova, V. (2023). Personal future constructing strategies in the narratives written by internally displaced persons. *Věda a perspektivy*, (2(21)). [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2\(21\)-269-280](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2(21)-269-280)

Б) Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Діброва В.А. (2019). Взаємозв'язок копінг-стратегій та ступені вираженості посттравматичного стресового розладу у внутрішніх

- мігрантів. дій. У *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах: матеріали наук.-практ. конф., НУОУ, 31 жовтня 2019, м. Київ, (с. 90–92).*
8. Діброва В.А. (2019). Взаємозв'язок базових переконань та ступені вираженості посттравматичного стресового розладу у внутрішніх мігрантів. *Десяті Сіверянські соціально-психологічні читання: матеріали наук.-практ. конф., 29 листопада 2019, (с. 97–100).*
  9. Dibrova, V. (2019). Research Perspectives Of The Role Of Basic Beliefs In The Construction Of Personal Future Of Internal Migrants. *Public Health – Social, Educational And Psychological Dimensions. VI International Research and Training Conference. Lublin, Poland, 13-15 February 2019, (pp. 11-12).*
  10. Діброва В.А. (2020). Як ВПО бачать власне майбутнє: постановка проблеми. *Горизонти посттравматичного особистісного життєтворення : матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару “Горизонти посттравматичного особистісного життєтворення”, м. Київ [електронний документ] / ред. кол. : Т. М. Титаренко (голов. ред.) та ін. – К. : ІСПП НАПН України, 2020, (с. 89-92).*
  11. Діброва В.А. (2021). Ретроспективне майбутнє як особливість психологічного часу внутрішньо переміщених осіб. *Одинадцяті Сіверянські соціально-психологічні читання: матеріали Міжнар. наук. онлайн конф., м.Чернигів, 27 листопада 2020р., Наукове електронне видання. 2021, (с. 85-88).*
  12. Діброва В.А. (2021). Пошукове дослідження ретроспективного майбутнього як особливості психологічного часу внутрішньо переміщених осіб. *Породжені війною спільноти як соціальні донори і реципієнти : матеріали міждисциплінарного наукового семінару, м. Київ, 25 березня 2021 р. [електронний документ] / ред. кол. : Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, М. С. Дворник. – К. : ІС НАН України; ІСПП НАПН України, 2021, (с.57-59).*

13. Діброва В.А. (2021). Стратегії конструювання особистісного майбутнього внутрішньо переміщених осіб. *Виміри особистісних трансформацій: матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Ніжин, 6 жовтня 2021 року) / Т. М. Титаренко (голов. ред.) та ін. Київ: ІСПП НАПН України, 2021, (с.38-42).*

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці.

Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик Київського Університету ім. Бориса Грінченка.

Зауваження:

1. У теоретичній моделі стратегічного конструювання особистісного майбутнього ВПО (с. 64) не показано зв'язку між їхнім травмівним досвідом, сприйманням часу й інтолерантністю до невизначеності, хоча у обґрунтуванні моделі про це йдеться.
2. У другому розділі дещо порушено логіку викладу матеріалу. Так, на сторінках 67-85 дисертації йдеться про зміст пілотажного дослідження з обґрунтуванням застосованих методик і результатами їх апробації, а детальний опис самих етапів програми емпіричного дослідження - підготовчо-розвідувального й основного дослідження - з визначенням їхнього змісту та призначення подано на сторінках 96-97. На нашу думку, цей опис було б доречніше перенести на початок викладу другого розділу.
3. Практичну значущість дослідження значно посилили б напрацювання й апробація авторської програми оптимізації розроблення та впровадження стратегій конструювання особистісного майбутнього внутрішньо переміщеними особами.

4. У тексті роботи зустрічаються орфографічні та пунктуаційні помилки, зрідка мають місце технічні огріхи оформлення (наприклад, міжрядковий розрив ініціалів і прізвищ згаданих дослідників).

Володарська Наталія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П.Р. Чамати Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Зауваження:

1. В аналізі базових переконань особистості та їх впливу на конструювання майбутнього цікавим було б розглянути «негативне минуле» роду (Чи був такий досвід в родині? І як це вплинуло).
2. Бажано деталізувати культуральні особливості соціального середовища, яке надало прихисток вимушеним переселенцям і як це впливає на процес конструювання особистісного майбутнього.
3. Об'ємний масив статистичних результатів, представлений в дисертації, свідчить про доволі кропітку роботу здобувачки щодо обробки даних, отриманих від респондентів. Проте з метою визначення актуальності застосування в практиці психологічного супроводу вимушених переселенців отриманих результатів дослідження, було б детальніше зазначити певні напрямки психологічної допомоги.

Кравчук Світлана Леонтіївна, кандидат психологічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії психології мас та спільнот ІСПП НАПН України.

Зауваження:

1. Бажано було б в аналізі результатів та у висновках розкрити статеві відмінності в особливостях стратегій конструювання особистісного майбутнього внутрішньо переміщеними особами.
2. В четвертому завданні зазначено «З'ясувати роль базових переконань та інтолерантності до невизначеності у конструюванні внутрішньо

переміщеними особами особистісного майбутнього». У висновках бажано розкрити, в чому ж полягає роль інтолерантності до невизначеності у конструюванні особистісного майбутнього.

3. В тексті дисертації треба узгодити подання скорочень: на одних і тих же сторінках – ВПО і внутрішньо переміщені особи.

Дворник Марина Сергіївна, кандидат психологічних наук, старший дослідник, завідувач лабораторії соціальної психології особистості ІСПШ НАПН України.

Зауваження:

1. У тексті дисертації вказано, що стратегії конструювання майбутнього ВПО було першочергово припущено теоретично, втім, не до кінця зрозуміло, як саме їх було виявлено, і чому саме таку кількість.
2. У тексті вказано, що стратегії вимірюються за допомогою оцінки поведінкових проявів, утім, важко погодитись, що у переліку методик дослідження йдеться саме про поведінку. Ймовірно, варто це переозначити виходячи із визначення стратегій самою аспіранткою «як комплексного та систематичного поєднання засобів та прийомів конструювання особистісного майбутнього з урахуванням необхідності безперервного аналізу, перетворення та трансформації цих засобів відповідно до внутрішньоособистісних змін та впливу навколишнього середовища».
3. Під час опису кількісних методик читач може губитися, адже не описано, як було організовано пілотажне дослідження, до якого є посилання. Імовірно, доцільніше було б перенести пункт 2.4. структурно вище, так би не порушувалася логіка викладання тексту.
4. Опис, як саме залучались респонденти, видається неповним для формування читацького уявлення про організацію дослідження.
5. У додатках видно, що в анкеті зазначено певні демографічні параметри, як-то освіта, рід занять, сімейний статус тощо, однак ніде в роботі вони

не аналізуються. Це тому що не виявлено жодної специфіки за цими параметрами, чи цьому не приділилася увага (тоді навіщо було це питати у респондентів)?

Результати відкритого голосування:

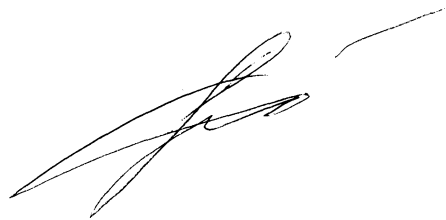
«За» 5,

«Проти» немає,

«Утримались» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Діброві Валерії Анатоліївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 03
доктор психологічних наук,
професор

П.П. Горностай